

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 1, Article Number: 1C0374

EDUCATION SCIENCES

Received: October 2010

Accepted: January 2011

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Gülçilem Şahin¹

Abdullah Sürücü²

Aksaray University¹

Selçuk University²

gulcilemsahin@gmail.com

Aksaray-Turkey

YETİŞTİRME YURTLARINDA YAŞAYAN ERGENLERDE BAĞLANMA VE KİMLİK

ÖZET

Bu araştırmanın genel amacı, yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenlerin bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın çalışma grubu tesadüfi yöntem ile belirlenmiş, ailesi ile birlikte yaşayan 151 ergen ve yetiştirme yurtlarında yaşayan 91 ergen olmak üzere toplam 242 ergenden oluşmaktadır. Araştırmada, ergenlerin bağlanma stillerini belirlemek amacıyla İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA), kimlik statülerini belirlemek için Benlik Kimliği Statüleri Ölçeği (BKSÖ) kullanılmıştır. Yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenler bağlanma stilleri ve kimlik statüleri açısından karşılaştırıldığında anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelendiğinde, güvenli bağlanma stili ile kararsız kimlik statüsü arasında negatif yönlü, saplantılı bağlanma stili ile kararsız kimlik statüsü arasında pozitif yönlü ilişki olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, Bağlanma Stilleri, Kimlik Statüleri, Yetiştirme Yurtları, Ergenlik

ATTACHMENT AND IDENTITY OF ADOLESCENTS LIVING IN ORPHANAGES

ABSTRACT

This study aims to investigate the relationship between attachment styles and identity statuses of adolescents living with their parents and adolescents in orphanages. The sample of the study, which is chosen by random sampling method, is composed of 242 adolescents 91 of whom living in orphanages and 151 living with their families. Relationship Scales Questionnaire and Extended Measure of Ego Identity Status were used to determine the adolescents' attachment styles and identity statuses. In the research, when the adolescents are compared in regards to their living with their families or in orphanages, a significant difference is observed in attachment styles and identity statuses. When the relationship between attachment styles and identity statuses are compared with correlation analysis, a negative relationship was observed between secure attachment style and moratorium identity status and a positive relationship was observed between preoccupied attachment style and moratorium identity status.

Keywords: Attachment, Attachment Styles, Identity Statuses, Orphanages, Adolescent

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Günümüzde çocuğa karşı yakın ve duyarlı bir bakımın, sağlıklı psikolojik gelişim üzerindeki etkisi yadsınamaz. Özellikle yaşamın ilk yıllarında anne-baba ile kurulan ilişki çok önemlidir. Anne-baba ile kurulan ilişkinin neden önemli olduğunu gösteren bilgilerin büyük çoğunluğu bağlanma kuramından gelmektedir (Thompson, 2006).

John Bowlby (1973) tarafından ortaya atılmış olan "Bağlanma Kuramı", çocukların ilk bakıcılarına karşı göstermiş oldukları duygusal bağın nasıl ve neden ortaya çıktığını, ayrıca kişiliğin ve kişiler arası ilişkilerin çocukluk dönemindeki bu bağlanma ilişkisinden nasıl etkilendiğini ortaya koymaya çalışmaktadır.

Bowlby'ya göre (1973) bağlanma, bireylerin kendileri için önemli ve özel gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlıdır. Çocuk için önemli olan bu kişi genelde anne olmakla birlikte ilk bakım veren kişidir. Bowlby'e göre (1973), bağlanmanın gerçekleşebilmesi için bebek ve ona bakım verenler arasında sıcak, yakın ve süreklilik taşıyan bir ilişki gerekir.

Bağlanma kuramcılarının göre eğer çocuk, erken dönemdeki ilişkilerinde sevgi ve güven gördüyse, kendini sevilmeye değer ve güvenilir bir insan olarak kabul eder. Ancak eğer çocuğun bağlanma gereksinimi karşılanmadıysa, çocuğun kendisiyle ilgili imgesi de zayıf olur (Burger, 2006). Bowlby'e göre (1973), istenmeyen bir çocuk sadece anne babası tarafından değil, hiç kimse tarafından istenmediğine inanır.

Birçok bağlanma kuramı araştırmacısı, erken dönemde anne veya bakım veren ile kurulan ilişkinin uzun vadede etkisine odaklanmışlardır (Bowlby, 1973; Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978; Matas, Arend ve Sroufe, 1978; Lütkenhaus, Grossmann ve Grossmann, 1985; Park ve Waters, 1989; Rice, 1990; Diehl, Elnick, Bourbeau ve Labouvie-vief, 1998; Ziegenhain ve Jacobsen, 1999).

Matas, Arend ve Sroufe (1978), anneye güvenli bağlanan çocukların iki yaşında, güvensiz bağlanan yaşlılarından daha mutlu, istekli ve sorun çözmede daha becerikli olduğunu bulmuşlardır.

Park ve Waters (1989), anne-çocuk bağının çocuğun sosyal gelişiminde ve sonraki yakın ilişkilerinde önemli rol oynadığını öne sürmüşlerdir.

Diehl ve diğerleri (1998), geniş bir yetişkin grubuyla yaptıkları boylamsal çalışmada, güvenli bağlananların kişilik profillerinin daha sağlıklı olduğunu ve daha uyumlu özellikler gösterdiklerini gözlemlemişlerdir.

Yapılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde, anne ya da bakım verene güvenli bağlanmanın olumlu psikolojik özelliklerle ilişkili olduğu ve erken dönemdeki bağlanmanın niteliğinin bireyin ileriki yaşamını etkilediği söylenebilir. Bu çalışmalar bağlanmanın sadece bebeklik dönemini değil, erken çocukluk, geç çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerini de etkilediği ve tüm yaşam sürecine yansıdığı görüşünü ortaya çıkarmıştır (Bowlby, 1973).

Wilkinson ve Walford (2001) yaptıkları çalışmada ergenlerin psikolojik sağlığında bağlanmanın rolünü araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre, ebeveyne olan bağlanmanın niteliği ergenlerde iyi olma düzeyini artırmaktadır.

Hamarta, Deniz ve Saltalı (2009), yaptıkları araştırmada ergenlikte güvenli bağlanmanın duygusal zeka yeteneklerini (kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk, stresle başa çıkabilme ve genel ruh durumu) anlamlı düzeyde yordadığını bulmuşlardır.

Bağlanmaya ilişkin yapılan birçok araştırma (Kobak ve Sceery, 1988; Rice, 1990; Brown ve Wright, 2003; Berman, Weems, Rodriguez ve Zamora, 2006; Onur, 2006) ebeveynleriyle güvenli bağlanan ergenlerin genellikle yüksek düzeyde özsaygı, güçlü kişisel kimlik duygusu, düşük depresif

belirtiler, atılğan davranış becerileri ve yüksek sosyal yeterliliğe sahip olduklarını bulmuşlardır. Dolayısıyla güvenli bağlanmanın ergenlere destek verdiği ve gençlerin geniş ve karmaşık sosyal çevrelerini (belirsizlikleri, zorlukları ve stresleri) değerlendirmede yardımcı olduğu kabul edilmektedir (Aydın, 2005).

Ancak, bireyin bağlanma davranışının temellerinin atıldığı çocukluk yıllarında maruz kaldığı istismar veya ihmal yaşantıları, ileriki yıllarda psikososyal anlamda olumsuz etkilere ve bağlanma bozukluklarına neden olmaktadır (Deniz, 2006). Ayrıca ilk bağlanma kişisi ile ilişki yokluğunun ya da bağlanılan kişi ile çocuk arasındaki ilişkinin kesintiye uğramasının, çocuklar için olumsuz duygusal ve bilişsel sonuçlara yol açtığı çeşitli araştırmalar (Hortaçsu, Cesur ve Oral, 1993; Oflazoğlu, 2000; Zeanah, Symke, Koga ve Carslon, 2005; Yılmaz, 2005; Şimşek, Erol, Öztop ve Özcan, 2008; Deniz, 2006; Markova, Shilkret ve Djalev, 2008, Oosterman ve Schuengel; 2008) tarafından desteklenmiştir.

Hortaçsu, Cesur ve Oral (1993), kurum bakımı altında yetişen çocukların ailesinin yanında yetişen çocuklara göre daha az güvenli bağlanmaya sahip olduklarını ve depresyonun güvensiz bağlanma ile ilişkili olduklarını bulmuşlardır.

Zeanah ve diğerleri (2005), 12-31 aylık çocukları inceledikleri çalışmalarında kurumda yetişen çocukların ciddi bağlanma bozuklukları sergilediklerini bulmuşlardır.

Deniz (2006), ergenlerde çocukluk istismar yaşantıları ile güvensiz bağlanma arasında pozitif yönde ilişki bulmuştur.

Oosterman ve Schuengel (2008) yaptıkları çalışmada, üvey çocuklardaki bağlanma ile bakım verenin duyarlılığı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Üvey ebeveynin duyarlılığı, güvenli bağlanma ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Alanyazında yer alan araştırma sonuçları göz önüne alındığında, özellikle yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenlerin güvensiz bağlanma açısından riskli gruplar içerisinde oldukları söylenebilir. Yetiştirme yurtları, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu (1983)'na göre; "Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; ana veya babasız, ana babasız, ana veya babası ya da her ikisi de belli olmayan, ana veya babası ya da her ikisi tarafından terk edilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip, fuhuş, dilencilik, alkollü içkiler veya uyuşturucu madde kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, 13-18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları bakmak, korumak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, yetiştirme yurtları sadece anne-baba yoksunluğu yaşayan gençleri değil, aynı zamanda olumsuz anne-baba tutumu ile karşılaşmış gençleri de korumak ve bakmakla yükümlüdür.

Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler, olumsuz bağlanma yaşantılarına sahip olmanın yanı sıra ergenlik dönemine özgü bedensel, cinsel ve bilişsel değişimler ile de baş etmek durumundadır. Erikson'un (1968) psikososyal gelişim dönemlerinden "kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası" na karşılık gelen bu dönemde ergenin yüz yüze geldiği başlıca görev, bir kimlik duygusu geliştirmek, "ben kimim?", "bana ne oluyor?", "yetişkinlerin arasında yerim nedir?" ve "ne olacağım" gibi soruları yanıtlamaktır. Erikson'a göre (1968), birey bu dönemde çeşitli seçenekleri araştırmakta ve karar vermektedir. Genç insan ortaya çıkan bu kimlik duygusu ile uğraşırken, artan bağımsızlık isteği ile bağımlılık gereksinmesi arasındaki çatışmayı da çözmek durumundadır (Gander ve Gardiner, 2007). Kroger (1985)'e göre ergenlerin ideolojik ve meslekle ilgili keşifleri yapmaları için anne-baba bağlanmalarını bırakmaları ve dış dünyaya yönelmeleri gerekmektedir.

Alanyazında yapılmış birçok araştırma (Grotevant ve Cooper, 1985; Deason ve Randolph; 1998; Oflazoğlu, 2000; Gündoğdu ve Zeren, 2004; Çakır ve Aydın, 2005; Uzman, 2002) aile ile ilişkilerin veya aile yoksunluğunun kimlik gelişimi ile ilişkisini incelemiştir.

Grotevant ve Cooper (1985) yaptıkları çalışmada ergenlerin aile ilişkileri içerisindeki etkileşim örüntüleri ve kimlik gelişimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçları, aile etkileşim özellikleri ile ergenin kimlik arayışı arasında ilişki olduğunu göstermiştir.

Uzman (2002), çalışmasında kimlik statülerinin aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destekten etkilendiğini bulmuştur. Başarılı ve bağımlı kimlik statüsünde yer alan kişiler ailelerini yüksek düzeyde destekleyici olarak algılamışlardır.

Gündoğdu ve Zeren (2004) yetiştirme yurdunda ve ailesi yanında kalan ergenlerin kimlik gelişimlerini karşılaştırdıkları bir çalışmada, ailesinin yanında kalan ergenlerin, yetiştirme yurdunda kalan ergenlere göre daha başarılı bir kimlik geliştirdiğini, yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin ise, ailesinin yanında kalan ergenlere göre daha çok kimlik arayışı ve kimlik kargaşası yaşadığını bulmuşlardır.

Araştırma sonuçları, kimlik gelişiminde ailenin varlığının önemini ortaya koymaktadır.

Bütün bunlar göz önüne alındığında, ergenin sağlıklı kimlik oluşturmalarının erken çocukluk döneminde ebeveyni ya da bakım vereni ile güvenli bir bağlanma ilişkisi kurmasına bağlı olduğu söylenebilir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Çocuğa yakın ve duyarlı bir bakımın, psikolojik ve duygusal gelişim üzerinde olumlu etkisinin olduğu kabul edilmektedir. Bağlanma olgusunu açıklayan Bowlby (1973)'in Bağlanma Kuramı ile kimlik gelişimi üzerinde duran Erikson (1968)'un Psikososyal Gelişim Kuramı erken dönemlerdeki ebeveyn çocuk ilişkisi ve bu ilişkinin uzun vadeli sonuçları üzerinde durmuşlardır.

Erikson (1968), yaşamın ilk dönemlerinin çocuk açısından önemini belirtmiştir. Ona göre "güvene karşı güvensizlik dönemi" olan 0-1,5 yaş arasında bebekler temel güven duygusu kazanırlar. Bowlby (1973) de erken çocukluk dönemlerinde annelerinden uzun süreli ayrılıklar yaşayan çocukların suçluluk davranışı geliştirdiklerini gözlemlemiştir. "Bağlanma Kuramını" da bu temel üzerine oturtmuş ve anne çocuk ilişkisine önem vermiştir. Söz konusu kuramlar ve varsayımları göz önünde bulundurulduğunda anne-baba yoksunluğu çeken çocukların gelişimsel açıdan en riskli gruplar olduğunu söyleyebiliriz.

Aynı zamanda bağlanma ve kimlik birbiriyle yakından ilişkilidir. Kroger (1985)'e göre ergenlerin ideolojik ve meslekle ilgili keşifleri yapmaları için anne-baba bağlanmalarını bırakmaları ve dış dünyaya yönelmeleri gerekmektedir. Bu yönüyle bakıldığında başarılı kimlik geliştiren ergenlerin çocukluk bağlanma örüntülerini bırakıp etkin keşifler yapmaları ve bunlara bağlanmaları beklenmektedir.

Yetiştirme yurtlarında yaşayan gençler ana-baba desteğinden yoksun olmanın yanı sıra, burada yaşayan gençler ergenlik döneminin getirdiği hızlı fiziksel değişim ve gelişimle baş etmek zorundadırlar. Yakın ilişkilerin kurulduğu ve kimlik arayışının olduğu ergenlik döneminin önemli olduğu düşünülerek yapılan bu çalışmanın, erken dönemdeki yaşantıların ergenlik üzerindeki etkilerine ışık tutacağı, anne-babalara ve okullarda çalışan psikolojik danışmanlara rehberlik edeceği, yetiştirme yurtlarında yaşayan gençlere hizmet veren meslek elemanlarının (psikolog, sosyal çalışmacı, hemşire, doktor vb.) değerlendirme, müdahale süreçlerine yol göstereceği ve alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenler arasında bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?
- Yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenler arasında kimlik statüleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?
- Bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Katılımcılar (Participants)

Araştırmanın modeli, ergenlerde bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasındaki ilişkinin incelendiği ilişkisel tarama modelindedir.

Araştırmanın çalışma grubunu Konya ve Aksaray illerindeki yetiştirme yurtlarında yaşayan 91 (%37,6) ve aileleriyle birlikte yaşayan 151 (%62,4) ergen olmak üzere 242 kişi oluşturmaktadır. Kızlar, 97 kişiyle çalışma grubunun %40,1'ini, erkekler 145 kişiyle çalışma grubunun %59,9'nu oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ait bazı özellikler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunun sosyo demografik değişkenlere göre dağılımı)
(Table 1. The distributions of research group in regards to social demographic variables)

YAŞ	CİNSİYET	GRUP		TOPLAM
		Aile Yanında Yaşayan	Yetiştirme Yurdunda Yaşayan	
15 yaş	Kız	20	16	36
	Erkek	37	14	51
	Toplam	57	30	87
16 yaş	Kız	14	16	30
	Erkek	22	10	32
	Toplam	36	26	62
17 yaş	Kız	8	4	12
	Erkek	26	16	42
	Toplam	34	20	54
18 yaş	Kız	12	7	19
	Erkek	12	8	20
	Toplam	24	15	39

3.2. Veri Toplama Araçları (Instruments)

Bu araştırmanın verileri, bağlanma stillerini ölçen "İlişki Ölçekleri Anketi" (İÖA) ve kimlik statülerini ölçen "Benlik Kimliği Statüleri Ölçeği" (BKSÖ) kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada yaş, cinsiyet gibi değişkenlerle ilgili bilgilerin elde edilmesi için ayrı bir form kullanılmamış olup, araştırmacının kullandığı ölçeklerin üzerinden gerekli veriler toplanmıştır. Veri toplama araçlarına yönelik ayrıntılı bilgiler aşağıda sunulmuştur:

- **İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA):** Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilmiş olan İÖA dört bağlanma stilini (güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı) ölçmeyi amaçlamaktadır (Akt: Sümer ve Güngör, 1999).

Bağlanma stilleri Bartholomew ve Horowitz (1991)'in bireyin kendisi ve başkaları hakkında olumlu ya da olumsuz temsillere sahip olmasına göre yaptığı sınıflamadır. Güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı olarak isimlendirilmektedir.

Güvenli bağlanma stilindeki bireylerde, kendini sevmeye değer bulma ve başkalarını kabul edici, sıcak ve duyarlı olarak değerlendirme ile ilgili inançlar bulunmaktadır. Kayıtsız bağlanma stilindeki bireyler, yakın ilişkilerden kaçınarak, bağımsız olmanın önemini vurgulamakta ve kişilerarası ilişkilerin kendileri için önemsiz olduğunu düşünmektedirler. Korkulu bağlanma biçimindeki kişiler, kendilerinin sevmeye layık olmadığı ve başkalarının güvenilmez ve reddedici olduğu ile ilgili inançlara sahiptir. Saplantılı bağlanma biçiminde, olumsuz benlik ve olumlu başkaları modelinin birleşimi bulunmaktadır. Bu kişiler, diğer insanlarla yakın ilişkiler içinde olmayı istememektedirler; ancak, diğerlerini kendilerinden uzaklaştırabilmektedirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Toplam 30 maddeden oluşan İÖA'nın Türkçe'ye uyarlaması Sümer ve Güngör (1999) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması sırasında bazı maddeler yeterli geçerlik ve güvenilirlik puanı alamadığı için araştırmalarda 17 madde değerlendirmeye alınmaktadır. Katılımcılar her bir maddenin kendilerini ve yakın ilişkilerindeki genel tutumlarını ne derece tanımladığını 7 basamaklı bir ölçek üzerinde işaretlemektedirler (1=beni hiç tanımlamıyor; 7=tamamıyla beni tanımlıyor).

Güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri beşer maddeyle ölçülürken, saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri dörder madde ile ölçülmektedir. Dört bağlanma stilini yansıtan sürekli puanlar bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddelerin toplanmasından ve bu toplamın her bir alt ölçekteki madde sayısına bölünmesinden elde edilmektedir. Böylece, alt ölçeklerden alınabilecek puanlar 1 ile 7 arasında değişmektedir.

Yapılan faktör analizinde 30 madde dört faktör altında toplanmıştır. Alt ölçekler arasındaki güvenilirlik katsayıları .41 ile .71 arasındadır, ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği .54 ile .78 arasında, iç tutarlık katsayısı ise .27 ile .61 değeri arasında değişmektedir. Sümer ve Güngör (1999) yaptıkları üç ayrı çalışmayla bağlanma stillerini ölçen İlişki Ölçekleri Anketi'nin güvenilirlik ve geçerliğini incelemiş ve kültürlerarası bir karşılaştırma yapmıştır.

İÖA iç tutarlılık puanları düşük gözükmektedir. Kuzey Amerika'da yapılan çalışmalarda, İÖA alt ölçeklerinin görece düşük düzeyde iç tutarlılık katsayılarına sahip oldukları bulunmuştur. Örneğini, Griffin ve Bartholomew'un (1994) araştırmasında, İÖA alt ölçeklerinin alfa değerleri 0,41 ile 0,71 arasında değişmiştir. Ancak, düşük iç tutarlılıklarına rağmen, İÖA alt ölçeklerinin kabul edilir düzeyde test tekrar test güvenilirliğine sahip oldukları saptanmıştır. Griffin ve Bartholomew (1994), İÖA alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayılarının düşük bulunmasının İÖA alt ölçeklerin az sayıda maddeden oluşmasından veya ölçeklerin psikometrik kalitesinin yetersizliğinden değil, alt ölçeklerin hem benliğe hem de başkalarına ilişkin iki modeli birlikte içermesinden kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. (Akt: Sümer ve Güngör, 1999).

- **Benlik Kimliği Statüleri Ölçeği (BKSÖ):** Bennion ve Adams (1986) tarafından geliştirilmiş olan BKSÖ, ergenlerin Marcia (1966) tarafından tanımlanan dört ayrı kimlik statüsünden (başarılı, askıya alınmış, ipotekli, dağınık) hangisinde bulunduğunu belirlemeye yönelik, 64 maddeden oluşan bir kağıt-kalem ölçeğidir.

Başarılı kimlik statüsündeki bireyler, bir kimlik krizinden geçmiş ve seçenekleri değerlendirdikten sonra çeşitli kararlara varmışlardır. Bağımlı kimlik statüsüne sahip kişiler etkin bir sorgulama dönemi geçirmemişlerdir ancak bir karara varmışlardır. Bu kişilerin enimsedikleri kimlik genelde anne-babanın kimliği olmaktadır. Kararsız kimlik statüsündeki kişiler bir kimlik krizi yaşayan ancak henüz karar vermemiş kişilerdir. Kargaşalı kimlik statüsünde bulunan kişiler ise kimlik krizini yaşamamaktalar ve karar da vermemişlerdir. Herhangi bir karara varma konusunda belirsizlik ve kargaşa içindedirler (Marcia, 1966).

BKSÖ'de deneklerin tepkileri, ağırlığı 6 puan olan "çok doğru" dan ağırlığı 1 puan olan "çok yanlış" a doğru sıralanan 6 noktalı bir değerlendirme ölçeği üzerinde sıralanmaktadır. BKSÖ'nin alt-ölçeğini oluşturan kimlik statülerinden her biri, sekiz alanda sorulan ikişer sorudan oluşmak üzere 16 soru ile araştırılmaktadır (Akt: Morsünbül, 2005).

BKSÖ'nün güvenilirlik ve geçerliği, İzmir ve Hatay illerinde çeşitli ilköğretim, lise ve üniversiteye devam eden toplam 337 kişilik bir örneklemde elde edilen verilerle incelenmiştir. BKSÖ'nün iç tutarlılık katsayıları Başarılı Kimlik Statüsü için 0,83; İpotekli Kimlik Statüsü için 0,87; Askıya Alınmış Kimlik Statüsü için 0,83 ve Dağınık Kimlik Statüsü için 0,84 olarak bulunmuştur. Daha sonra İzmir'de çeşitli lise ve fakültelere devam eden 101 deneğe BKSÖ tekrar verilerek ölçeğin psikometrik özellikleri incelenmiştir. Bu haliyle BKSÖ'nün iç tutarlılık katsayıları Başarılı Kimlik Statüsü İçin 0,86; Askıya Alınmış Kimlik Statüsü için .86; İpotekli Kimlik Statüsü için 0,94 ve Dağınık Kimlik Statüsü içinde 0,88 olarak bulunmuş ve ölçeğin iç tutarlılık değerlerinin BKSÖ'nün ilk formuna göre daha da arttığı görülmüştür. BKSÖ'nün alt ölçeklerinin analize sokulduğu faktör analizi sonucunda BKSÖ'nün faktör analizi sonucunda BKSÖ'nün varyansın %81'ini açıklayan dört faktörden oluştuğu görülmüştür (Akt: Morsünbül, 2005).

3.3. İşlem (Procedure)

Veriler, 2008-2009 öğretim yılının ilk döneminde toplanmıştır. Araştırmacı yetiştirme yurtlarında yapacağı uygulama öncesinde SHÇEK'ten gerekli izni aldıktan sonra, araştırmaya katılmayı kabul eden ergenlere ölçekleri birebir görüşme yoluyla uygulamıştır. Ortaöğretim kurumlarında yapılan uygulama, okul idaresinin izni sonrasında, rehber öğretmenin denetiminde sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesinde ölçekler hakkında bilgiler verilmiş ve yönergeler okunmuştur. Uygulamalar sırasında herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

3.4. Verilerin Analizi (Data Analyze)

Veriler çözümlenmeden önce ölçekler ayrı ayrı değerlendirilmiş, ölçekleri eksik ya da yanlış dolduran bireyler örneklemde çıkarılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS (16.0 versiyonu) bilgisayar programı kullanılmıştır.

Yetiştirme yurtlarında ve ailesinin yanında yaşayan ergenlerin bağlanma stilleri ve kimlik statüleri puanları "bağımsız gruplar için t-testi" kullanılarak karşılaştırılmıştır. Bağlanma stilleri ve kimlik statüleri puanları arasındaki ilişkinin analizi için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı tekniği uygulanmıştır. İstatistiksel olarak $p=0,05$ anlamlılık düzeyi temel alınmıştır.

4. BULGULAR (RESULTS)

Araştırmanın alt amaçlarına yönelik bulgular aşağıda sunulmuştur:

- Yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenler arasında bağlanma stilleri açısından bir fark var mıdır?

Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenlerin bağlanma stilleri puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı "t-testi" ile kontrol edilmiştir.

Tablo 2. Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ailesi yanında yaşayan ergenlerin bağlanma stilleri puanlarının karşılaştırılması
(Table 2. The comparison of attachment styles scores of adolescents in regards to their living with their families or in orphanages)

Bağlanma Stilleri	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Güvenli	Aile	151	4,11	0,922	2,401	0,017*
	Yetiştirme Yurdu	91	3,82	0,871		
Korkulu	Aile	151	3,85	1,097	-2,686	0,008*
	Yetiştirme Yurdu	91	4,26	1,278		
Saplantılı	Aile	151	3,80	1,216	-1,846	0,066
	Yetiştirme Yurdu	91	4,10	1,169		
Kayıtsız	Aile	151	4,60	1,013	-0,346	0,726
	Yetiştirme Yurdu	91	4,65	1,103		

*p<0,05

Tablo 2 incelendiğinde, yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenlerin bağlanma stili puan ortalamaları ve bu ortalamalara ilişkin "t" değerleri görülmektedir. t-testinden elde edilen sonuçlara göre, güvenli ve korkulu bağlanma stilleri puan ortalamalarında anlamlı bir fark gözlenmiştir (p<0.05) ancak saplantılı ve kayıtsız bağlanma stillerinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bu sonuçlara göre ailesinin yanında yaşayan ergenlerin güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,11$) yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,82$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu; yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin korkulu bağlanma stili puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,26$) ailesinin yanında yaşayan ergenlerden ($\bar{X}=3,85$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu söylenebilir.

- Yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenler arasında kimlik statüleri açısından bir fark var mıdır?

Bu alt problem doğrultusunda, her bir kimlik statüsü için yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ailesi yanında yaşayan ergenlerin puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığı "t" test ile kontrol edilmiştir. Yapılan istatistiksel analiz sonucu Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenler kimlik statüleri puan ortalamalarının karşılaştırılması
(Table 3. The comparison of identity statuses scores of adolescents in regards to their living with their families or in orphanages)

Kimlik Statüleri	Grup	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Başarılı	Aile	151	4,43	0,607	3,216	0,001*
	Yetiştirme Yurdu	91	4,12	0,786		
Bağımlı	Aile	151	3,78	0,711	3,377	0,001*
	Yetiştirme Yurdu	91	3,43	0,851		
Kararsız	Aile	151	3,97	0,627	-2,842	0,005*
	Yetiştirme Yurdu	91	4,23	0,738		
Kargaşalı	Aile	151	3,01	0,803	-3,278	0,001*
	Yetiştirme Yurdu	91	3,36	0,811		

*p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde, yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenlerin kimlik statüsü puan ortalamaları ve bu ortalamalara ilişkin "t" değerleri görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı "t" testi ile incelenmiş ve başarılı, bağımlı, kararsız ve kargaşalı kimlik statülerinde anlamlı farka rastlanmıştır

($p < 0,05$). Ailesinin yanında yaşayan ergenlerin başarılı kimlik statüsü ($\bar{X}=4,43$) ve bağımlı kimlik statüsü puan ortalamalarının ($\bar{X}=3,78$) yetiştirme yurdunda yaşayanların puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin kararsız kimlik statüsü ($\bar{X}=4,23$) ve kargaşalı kimlik statüsü puan ortalamalarının ($\bar{X}=3,36$) ailesi yanında yaşayan ergenlerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

- Bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasında ilişki var mıdır?

Bu alt problem doğrultusunda, yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ailesi yanında yaşayan ergenlerin bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için korelasyon tekniği kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonucu Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik korelasyon analizi sonuçları
(Table 4. The results of Pearson Correlation Analyze of relationship between attachment styles and identity statuses)

Bağlanma Stilleri	r, p, N	Kimlik Statüleri			
		Başarılı	Bağımlı	Kararsız	Kargaşalı
Güvenli	r	0,113	-0,011	-0,153	-0,104
	p	0,078	0,867	0,017*	0,105
	N	242	242	242	242
Korkulu	r	-0,025	-0,022	0,091	0,101
	p	0,696	0,731	0,158	0,116
	N	242	242	242	242
Saplantılı	r	0,030	0,048	0,180	0,066
	p	0,647	0,460	0,005*	0,306
	N	242	242	242	242
Kayıtsız	r	0,055	-0,056	0,043	0,015
	p	0,397	0,384	0,508	0,814
	N	242	242	242	242

* $p < 0,05$

Tablo 4 incelendiğinde, bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik olarak yapılan korelasyon analizi sonuçları görülmektedir. Tablo 4'e göre, güvenli bağlanma stili ile kararsız kimlik statüsü arasında ($r=-.153$, $p < 0,05$) negatif yönlü ancak düşük düzeyde, saplantılı bağlanma stili ile kararsız kimlik statüsü arasında pozitif yönlü ancak düşük düzeyde ($r=.180$, $p < 0,05$) bir ilişki olduğu görülmektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ (DISCUSSION AND CONCLUSION)

- Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenlerin bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?

"T" testi sonucunda ailesi yanında yaşayan ergenlerin güvenli bağlanma stilinde yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldıkları gözlenmiştir. Korkulu bağlanma stilinde ise yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin ailesi yanında yaşayan ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Saplantılı ve kayıtsız bağlanma stillerinde gruplar arasında anlamlı fark gözlenmemiştir.

Sağlıklı bireylerin yetişmesi onların sağlıklı bir çocukluk geçirmeleriyle yakından ilgilidir. Bağlanma teorisinin temel varsayımlarından biri de çocukların bakım verenleriyle kurdukları duyarlı ve karşılık verici ilişkinin onların psikolojik sağlığı için önemli olmasıdır (Hortaçsu, Cesur ve Oral, 1993). Wilkinson ve Walford (2001) yaptıkları çalışmada ergenlerin psikolojik sağlığında bağlanmanın rolünü araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre anababaya olan bağlanmanın niteliği iyi olma düzeyini artırmaktadır. Bu bilgiler dikkate alındığında, araştırmamızda ailesi yanında yaşayan ergenlerin yetiştirme yurdunda yaşayanlardan güvenli bağlanma stilinde daha yüksek puan almaları beklenen bir sonuçtur. Bu bulgularımız, çeşitli araştırmalarca desteklenmektedir.

Chisholm (1998), Romanyadaki çocuk yuvaları ve bağlanma konusunu ele alan çalışmalarında, çocukların güvensiz bağlanma stili ile ana baba özelliklerinin ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Romanya'daki çocuk yuvalarında kalan çocukların daha fazla davranış sorunlarına sahip olduklarını bildirmişlerdir. Chisholm (1998)'ın araştırma sonuçları araştırma bulgularımızı desteklemektedir.

Hortaçsu, Cesur ve Oral (1993) ise, yaptıkları çalışmalarında kurum bakımı alan çocukların yaşitlarına göre daha az güvenli bağlanmaya sahip olduklarını bulmuşlardır. Depresyonun güvensiz bağlanma şemasıyla pozitif ilişkili olduğunu ancak güvenli bağlanma şemasıyla negatif ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Oosterman ve Schuengel (2008), evlat edinilmiş çocuklarla aynı anne tarafından yetiştirilen çocukları karşılaştırdıkları araştırmalarında, üvey annenin duyarlılığı ile bağlanma güvenliği arasında ilişki bulmuşlardır.

Zeanah ve diğerleri (2005), kurum bakımında olan ve kurum bakımında olmayan çocukları karşılaştırdıkları araştırmalarında, kurum bakımında olan çocukların ciddi bağlanma bozuklukları sergiledikleri tespit edilmiştir. Aynı zamanda araştırma sonuçları, bakım verenin kalitesinin kurumda yaşayan çocukların bağlanmalarını örgütlemesinde ve oluşturmada etkili olduğunu göstermiştir.

Alan yazındaki bu araştırmalar değerlendirildiğinde, bağlanma teorisinin temel varsayımlarının desteklendiği görülmektedir. Aynı zamanda söz konusu araştırmaların sonuçlarının birbirleri ile örtüştükleri ve araştırma sonucumuzu destekledikleri görülmektedir. Barholomew ve Horowitz (1991)'in dördü bağlanma modeline göre korkulu bağlanma stiline sahip bireyler, olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modeli geliştirmişlerdir. Araştırmamızda da korkulu bağlanma stili puanlarının yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerde, ailesi yanında yaşayan ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olması yetiştirme yurdunda yaşayanların "reddedilmişlik" duygusu yaşadıklarını düşündürmektedir. Bowlby (1973)'e göre, "İstenmeyen bir çocuk sadece anne babası tarafından değil, hiç kimse tarafından istenmediğine inanacaktır". Dolayısıyla korkulu bağlanma stilinde yetiştirme yurdunda yaşayanların yüksek puanlar alması beklenen bir sonuçtur. Ancak kayıtsız ve saplantılı bağlanma stilleri açısından yapılan karşılaştırmalarda anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuç, ailesi yanında kalanlar ile yetiştirme yurdunda yaşayanların, kayıtsız ve saplantılı bağlanma stillerinde benzer ortalama puanlara sahip olduklarını göstermektedir. Bu dönemde ergenlerin karşı cinse ilgi duymaları sebebiyle, kız-erkek arkadaşlığı konusunda çok düşündüklerini ve bunun da saplantılı bağlanma puanlarını artırdıklarını düşündürmektedir.

- Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ailesinin yanında yaşayan ergenlerin kimlik statüleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu alt problem doğrultusunda yapılan t testi sonucunda ailesinin yanında yaşayan ergenlerin başarılı ve bağımlı kimlik statüsü puan ortalamalarının yetiştirme yurdunda yaşayanlardan anlamlı düzeyde yüksek

olduğu bulunmuştur. Ayrıca yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin kararsız ve kargaşalı kimlik statüsü puan ortalamalarının ailesi yanında yaşayan ergenlerin puan ortalamalarından anlamlı derecede yüksek olduğu gözlenmiştir.

Ailenin çocuk üzerindeki etkisi çoğu kez doğumdan önce başlar. Ailenin o çocuğa karşı istekli ya da isteksiz oluşu, gerek ruhsal - kültürel, gerekse toplumsal- ekonomik yönden çocuğun gelişimine hazır olup olmadığı, çocuktan beklentileri, o çocuğun yaşantısını, ilk izlenimini ve çevresi ile duygusal iletişimini önemli ölçüde etkilemektedir (Yavuzer, 2005). Ergenlik çağına geldiğinde ise birey kimlik kazanma göreviyle karşı karşıya kalır (Erikson, 1968). Bireyin kimliği oluşurken çevre tarafından etkilenmesi kaçınılmazdır. Çevresinde ergene değer verdiğini ve ilgilendiğini hissettiren, güvendiği insanların oluşu ya da onlardan yararlanabilme olanakları, ergenin kendine özgü kimlik geliştirme sürecini kolaylaştırabilir (Gündoğdu ve Zeren, 2004).

Nitekim yapılan birçok çalışma (Adams, 1985; Grotevant ve Cooper; 1985; Lapsley, Rice ve Fitzgerald, 1990; Balkaya, 2005; Deason ve Randolph; 1998; Schultheiss ve Blustein, 1994; Gündoğdu ve Zeren, 2004; Oflazoğlu, 2000) bu bilgileri destekler niteliktedir.

Gündoğdu ve Zeren (2004) yetiştirme yurdunda kalan ergenler ile ailesi yanında kalan ergenleri kimlik statüleri açısından karşılaştırdığı çalışmalarında, yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin aileleri yanında kalan ergenlere göre başarılı kimlik statüsünde daha düşük puanlar elde ettiklerini bulmuşlardır. Bir başka deyişle, ailesinin yanında kalan ergenler, yetiştirme yurdunda kalan ergenlere göre daha başarılı kimlik geliştirmektedirler. Aynı zamanda yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin, ailesi yanında kalan gruba göre kimlik kargaşası ve kimlik arayışı puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar araştırma bulgularımızla örtüşmektedir. Ancak beklenenin tersine bağımlı kimlik statüsünde yetiştirme yurdunda kalan ergenler ile ailesi yanında kalan ergenler arasında fark bulunamamıştır. Bu sonuç, araştırma sonucumuzu desteklememektedir.

Oflazoğlu (2000)'nun elde ettiği sonuçlar da Gündoğdu ve Zeren (2004)'in ulaştığı sonuçlara benzerdir. Oflazoğlu (2000) yaptığı çalışmada yetiştirme yurdunda yaşayan gençlerin başarılı kimlik statüsüne ilişkin ortalama puanının, ailesi yanında yaşayan gençlerin ortalama puanından daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda bağımlı kimlik statüsü puanı ailesi yanında yaşayan gençlerde yetiştirme yurdunda yaşayan gençlere göre daha yüksek bulunmuştur. Kargaşalı kimlik statüsünde ise yetiştirme yurdunda yaşayan gençlerin puan ortalaması ailesi yanında yaşayan gençlere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar araştırma bulgularımızla paralellik göstermektedir. Ancak Oflazoğlu (2000)'nun kararsız kimlik statüsünde yetiştirme yurdunda yaşayanlar ile ailesi yanında yaşayanlar arasında farklılık gözlememesi araştırma sonucumuzla çelişmektedir. Araştırmamız sonucunda kararsız kimlik statüsü puanlarının yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerde ailesi yanında yaşayan ergenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Genel olarak denilebilir ki yetiştirme yurdunda yaşayan gençlerin başarılı kimlik gelişimleri ailesi yanında yaşayan ergenlere göre daha düşüktür. Ailesi yanında yaşayan ergen grubunun kimlik gelişimi sürecinde çevresinde model alabileceği bir anne-babanın var olmasının, ailelerinin düşünce, değer ve davranışlarını benimsemelerine yol açabilir. Bunun da bağımlı kimlik geliştirmelerine neden olabileceği düşünülmektedir. Ancak yetiştirme yurdunda yaşayan gençlerin tutarlı bir çevre içinde yetişmemelerinin ve olumsuz aile ilişkilerine sahip olmalarının, ailelerini model almalarını engellemiş olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bu

gençlerin ailesi yanında yaşayanlara göre bağımlı kimlik statüsünde düşük puanlar alması doğal bir sonuçtur.

- Bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu alt problem doğrultusunda, yapılan korelasyon analizi sonucunda güvenli bağlanma stili ile kararsız kimlik statüsü arasında ($r=-.153$, $p<0,05$) negatif yönlü ve düşük düzeyde, saplantılı bağlanma stili ile kararsız kimlik statüsü arasında ($r=.180$, $p<0,05$) pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki saptanmıştır.

Kimlik ve bağlanma kuramları yaşam boyu süreçler olarak kavramsallaştırılmışlardır. Her iki kuram da güvenli bağlanmanın veya temel güvene sahip olmanın, sağlıklı gelişime yol açan "araştırma" davranışı için temel olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca bu kuramlar kişilerarası ilişkilerin (özellikle aile ile olan ilişkiler) güvenliği, araştırmayı ve gelişimi etkilediğini söylerler (Benson, Harris ve Rogers, 1991).

Bu varsayımdan hareketle kimlik ve bağlanma arasındaki ilişkiyi araştıran çeşitli çalışmalar (Grotevant ve Cooper, 1985; Benson, Harris ve Rogers, 1991; Reich ve Siegel, 2002; Deason ve Randolph, 1998; Kennedy, 1999; Lapsley, Rice ve Fitzgerald, 1990; Morsünbül, 2005; Arslan, 2008) yapılmıştır.

Grotevant ve Cooper (1985) ergenlikte aile ilişkilerinde iletişim örüntüleri ile kimlik keşfinin gelişimi arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında aile ilişkilerindeki iletişim örüntüleri ile kimlik keşfi arasında ilişki bulmuşlardır. İletişim örüntülerinin kız ve erkek ergenler için farklılık gösterdiği saptanmıştır. Kızlar için ergen-anne, ergen-baba, ergen-kardeş, evlilikle ilgili iletişim örüntüleri kimlik keşfi ile ilişkiliyken, erkekler için sadece ergen-baba iletişiminin kimlik keşfiyle ilişkili olduğu saptanmıştır.

Benson, Harris ve Rogers (1991) yaptıkları çalışmada anneye bağlanmanın başarılı kimliğin yordayıcısı olduğunu ve kararsız kimlik ve kargaşalı kimlik puanlarının düşük olması ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Babaya bağlanmanın ise bağımlı kimliğin yordayıcısı olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırma sonunda anne çocuk bağlanmasının, olumlu olmasının kimlik oluşturulurken, güvenli araştırma ve yakın ilişkiler için kişiler arası bağlanmalara temel olduğu belirtilmiştir.

Kennedy (1999) çalışmasında saplantılı bağlanma stilinde olanların kimlik kargaşası ve kararsız kimlik puanlarının güvenli bağlanana göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Korkulu bağlanan bireylerin de kimlik kargaşası puanlarının güvenli bağlanana göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Güvenli bağlananların daha yüksek başarılı kimlik puanlarına sahip olduğu gözlenmiştir. Ancak bağımlı kimlik statüsünün hiçbir bağlanma stili ile ilişkisine rastlanmamıştır. Kennedy'in saplantılı bağlanma stilinde olanların kargaşalı ve kararsız kimlik statüsü puanlarının daha yüksek olduğu şeklindeki sonucu araştırma bulgularımızla örtüşmektedir.

Reich ve Siegel (2002) yaptıkları çalışmada güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin diğer bağlanma stillerine sahip kişilere göre ego kimlik gelişimi açısından daha ileride olduklarını belirlemişlerdir. Bu sonuç, Kennedy (1999)'in çalışmasında ulaştığı sonuçlarla tutarlıdır.

Lapsley, Rice ve Fitzgerald (1990), erkek öğrencilerin ana-babaya bağlanma ile kimlik arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında yaptıkları araştırmada, ana-babaya bağlanmanın kişisel ve sosyal kimliği yordadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Kroger (1985) yaptığı çalışmada üst kimlik statüleri (başarılı ve askıya alınmış) güvenli bağlanana daha az kaygı tepkisi göstermiştir. Alt kimlik statülerinde (ipotekli ve dağınık) bağlanma stilleri açısından herhangi bir farka rastlanmamıştır.

Sümer ve Cozzarelli (1994) ego kimlik statüleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, ego kimlik statüleri ile bağlanma stilleri arasında ilişki bulunmuştur. Korkulu bağlanma stilindeki bireylerde dağınık kimlik statüsü diğer bağlanma gruplarından yüksek çıkmıştır. Saplantılı bağlanma stilindeki bireylerde kararsız kimlik statüsü, güvenli bağlanma stilindeki bireylerden yüksek çıkmıştır. Kaçınan bağlanma stilindeki bireylerde, saplantılı ve korkulu bireylerden daha düşük düzeyde ipotekli (bağımlı) kimlik statüsü bulunmuştur. Sümer ve Cozzarelli (1994)'nin saplantılı bağlanma ile kararsız kimlik statüsü arasında bulunduğu ilişki, araştırma bulgularımızı desteklemektedir.

Morsünbül (2005), kimlik statülerinin bağlanma stilleri açısından incelediği araştırmasında, kimlik statülerinin bağlanma stillerine göre farklılaştığı ancak bu farklılaşmanın sadece kararsız kimlik statüsü boyutunda olduğunu saptamıştır. Morsünbül (2005), bağlanma stilleri ile kimlik statüleri arasında ilişki bulan çalışmaya göre farklı bir sonuca ulaşmasını ölçme araçlarının özellikleri ile açıklamıştır. Morsünbül (2005) ile Sümer ve Cozzarelli (1994)'nin bulunduğu sonuçlar tam olarak örtüşmemektedir.

Arslan (2008), ergenler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında ergenlerin bağlanma stillerine göre "kararlılık" ve "keşfetme" puan ortalamaları açısından farklılaştığını bulmuştur. Araştırma sonunda, kayıtsız bağlanma stiline sahip ergenlerin diğerlerine göre daha yüksek kararlılık puanlarına sahip olduğu bulunmuştur. Korkulu bağlanma stiline sahip ergenlerin diğerlerine göre daha yüksek "keşfetme" puanlarına sahip olduğu görülmüştür. Bağlanma stillerine göre, psikososyal gelişim dönemleri (güven, özerklik, girişimcilik, çalışkanlık ve kimlik) puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Güvenli ve kayıtsız bağlanan ergenlerin diğer bağlanma stillerine sahip ergenlere göre daha yüksek düzeyde "güven" duygusuna sahip olduğu bulunmuştur.

Yukarıdaki çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde, özellikle yurt dışı çalışmalarında kimlik statüleri ile bağlanma arasında ilişki bulunduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda daha çok aile ile iletişim örüntüleri ya da aile ilişkileri -dolayısıyla bağlanma ilişkileri- kimlik statüleri açısından incelenmiştir. Söz konusu araştırmalarda aile ilişkilerinin olumlu olmasının başarılı kimlik statüsünün oluşumunda etkili olduğunu göstermiştir. Bu da aile ilişkilerinin hem bağlanma hem de kimlik oluşumunda önemli olduğunu göstermektedir.

Araştırmamızda, saplantılı bağlanma stili ile kararsız kimlik statüsü arasındaki pozitif ilişki Sümer ve Cozzarelli (1994) ile Kennedy (1999) çalışma sonuçları tarafından desteklenmektedir. Ancak diğer karşılaştırmalarda ilişki bulunmamıştır. Ayrıca yurt dışındaki çalışmalarda güvenli bağlanmanın başarılı kimliği yordamasına rağmen, yurt içindeki çalışmalarda farklı sonuçların ortaya çıkması kültürel farklılıkların etkili olabileceğini düşündürmektedir.

6. ÖNERİLER (SUGGESTIONS)

Araştırma sonunda araştırmaya yönelik ve uygulamaya yönelik olmak üzere iki şekilde önerilere yer verilebilir.

- **Araştırmaya yönelik öneriler:** Bu araştırmanın çalışma grubunu Aksaray ve Konya illerinde yetiştirme yurdunda ve ailesi ile yaşayan ergenler oluşturmuştur. Bu sınırlılık göz önüne alındığında farklı yaş gruplarını içeren ve daha geniş örneklem grupları ele alınarak araştırmalar yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Daha önce yapılan bazı araştırmalarda "güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, daha iyi bir kimlik gelişime sahip olduğu" ile ilgili bulgulara rağmen kültürler arası çalışmaların farklı sonuçlar

vereceği düşünülmektedir. Dolayısıyla ileride farklı kültürleri karşılaştıran araştırmaların yapılması önerilmektedir.

- **Uygulamaya Yönelik Öneriler:** Güvenli bağlanma, ailenin çocuğuyla kurduğu güven dolu ilişkiden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla çocukların doğumdan itibaren anne-baba tarafından desteklenmeleri gerekmektedir. Anne-baba tarafından ihtiyaçları karşılanan, tutarlı davranışlarla karşılaşan, koşulsuz bir kabul ve sevgi içinde yetişen çocuklar güvenli bağlanma modeli geliştireceklerdir. Çocukların güvensiz bağlanma geliştirmelerine karşılık, anne-babaların yeni geliştirdikleri davranış modelleriyle bunu değiştirebilirler. Anne-babalara çocuklarına karşı koşulsuz bir kabul ve sevgi göstermeleri önerilmektedir.

Bağlanma kuramı çerçevesinde anne-babalara yönelik eğitici, davranış değiştirici ve uygulamaya yönelik eğitim programları arttırılmalıdır. Anne-babaların yanı sıra, yetiştirme yurtlarında çalışan meslek elemanlarına (doktor, hemşire, psikolog, sosyal çalışmacı, psikolojik danışman) yönelik eğitim programları oluşturulmalıdır.

Gerek yetiştirme yurtları gerekse çocuk yuvaları personelin niteliği ve niceliği yönünden yeterli değildir. Personelin hem niceliğinin hem de niteliğinin arttırılması, sık personel değişiminin olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik düzenlemeler yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Böylece güvensiz bağlanma geliştirmiş olan çocuklar, güvenli bağlanma modelleri geliştirebilecekleri bir çevrede yetişmiş olacaklardır.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma 16-18 Ekim 2010 tarihleri arasında Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 19. Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuş ve bildiri özet kitabında basılmış olan bu çalışma, Sayın Yrd.Doç.Dr. Abdullah Sürücü'nün akademik danışmanlığında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamlanan "Yetiştirme Yurdunda ve Ailesi Yanında Yaşayan Ergenlerin Bağlanma Stilleri ile Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konu başlıklı yüksek lisans tezinin bir özettir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Adams, G.R., (1985). Family correlates of female adolescents ego identity development. *Journal of Adolescence*. 8, 69-82.
2. Ainsworth M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E., and Wall, S., (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, Nj: Erlbaum.
3. Arslan, E., (2008). Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi. *Yayınlanmamış doktora tezi*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
4. Aydın, B., (2005). *Çocuk ve ergen psikolojisi* (2. Baskı). İstanbul: Atlas Yayın Dağıtım.
5. Balkaya, A., (2005). Lise öğrencilerinin kimlik duygusu kazanım düzeylerinin bazı bilişsel-sosyal ailesel nitelikler ile suç davranışı düzeyi açısından incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
6. Bartholomew, K. and Horowitz, L.M., (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*. 61, 226-244.
7. Benson, M.J., Harris, P.B., and Rogers, C.S., (1992). Identity consequences of attachment to mothers and fathers among late adolescents. *Journal of Research on Adolescence*. 2 (3), 187-204.

8. Berman, L.S., Weems, F.C., Rodriguez T.E., and Zamora, J.I., (2006). The relation between identity status and romantic attachment style in middle and late adolescence. *Journal of Adolescence*. 29 (5), 737-748.
9. Bowlby, J., (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger*. New York: Basic Books.
10. Brown, L.S. and Wright, J., (2003). The relationship between attachment strategies and psychopathology in adolescence. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*. 76, 351-367.
11. Burger, J.M., (2006). *Kişilik*. (Çev. İ. D. E. Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
12. Chisholm, K., (1998). A three follow-up of attachment and indiscriminate friendliness in children adopted from Romanian Orphanages. *Child Development*. 69 (4), 1092-1106.
13. Çakır, S.G. ve Aydın, G., (2005). Parental attitudes and ego identity status of Turkish adolescents. *Adolescence*. 40 (160), 847-859.
14. Deason, D.M. and Randolph, D.L., (1998). A systematic look at the self: The relationship between family organization, interpersonal attachment and identity. *Journal of Social Behavior and Personality*, 13 (3), 465-478.
15. Deniz, M.E., (2006). The relationships between attachment styles with child abuses and guilt-shame in adolescence. *Eurasian Journal of Educational Research*. 22, 89-99.
16. Deniz, M.E., Hamarta, E. ve Arı, R., (2005). An investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their attachment styles in a sample of Turkish students. *Social Behavior and Personality*. 33 (1), 19 -32.
17. Diehl, M., Elnick, A.B., Bourbeau, L.S., and Labouvie-vief, G., (1998). Adult attachment styles: Context and personality. *Journal of Personality and Social Psychology*. 74, 1656-1669.
18. Erikson, E.H., (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: W.W. Norton & Company, Inc.
19. Gander M.J. and Gardiner H.W., (2007). *Çocuk ve ergen gelişimi* (6. Baskı). (Çev: A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur). Ankara: İmge Kitabevi.
20. Grotevant, H.D. and Cooper, C.R., (1985). Patterns of interaction in family relationships and development of identity formation in adolescence. *Child Development*. 56, 415-428.
21. Gündoğdu, M. ve Zeren, Ş.G., (2004). Yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin kimlik statüleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik*
22. Hamarta, E., Deniz, M.E. ve Saltalı, D.N., (2009). Bağlanma stillerinin duygusal zekâyı yordama düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 9 (1), 195-229.
23. Hortaçsu, N., Cesur, S. and Oral, A., (1993). Relation between depression and attachment styles in parent-and institution-reared Turkish children. *The Journal of Genetic Psychology*. 154 (3), 329-337.
24. Kennedy, J.H., (1999). Romantic attachment style and ego identity, attributional style, and family of origin in first-year college students. *College Student Journal*. 33 (2), 171-181.
25. Kobak, R.R. and Sceery, A., (1988). Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation, and perceptions of self and others. *Child Development*. 59, 135-146.
26. Kroger, J. (1985). Separation-individuation and ego identity status in New Zealand University students. *Journal of Youth and Adolescence*. 14 (2), 133-147.

27. Lütkenhaus, P., Grosmann, K.E., and Grosmann, E., (1985). Infant-mother attachment at twelve months and style of interaction with a stranger at the age of three years. *Child Development*. 56,1538-1542.
28. Marcia, J.E., (1966). Development and validation of ego identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*. 3 (5), 551-558.
29. Markova, G., Shilkret, R., and Djalev, L., (2008). Parents' attachment styles, mental representations, and institutionalization of children in Bulgaria. *Infant Mental Health Journal*. 29 (6), 555-569.
30. Matas, L., Arend, A.R., and Sroufe, A., (1978). Continuity of adaptation in the second year: the relationship between quality of attachment and later competence. *Child Development*. 49, 547-556.
31. Morsünbül, Ü., (2005). Ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
32. Oflazoğlu, A.F., (2000). Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerde kimlik statülerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
33. Onur, N., (2006). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
34. Oosterman, M. and Schuengel, C., (2008). Attachment in foster children associated with caregivers' sensitivity and behavioral problems. *Infant Mental Health Journal*. 29 (6), 609-623.
35. Park, A.K. and Waters, E., (1989). Security attachment and preschool friendships. *Child Development*. 60, 1076-1081.
36. Rice, K.G., (1990). Attachment in adolescence: A narrative and meta-analytic review. *Journal of Youth and Adolescence*. 19 (5), 511-538.
37. Reich, W.A. and Siegel, H., (2002). Attachment, ego identity development and exploratory interest in university students. *Journal of Social Psychology*. 5, 125-134.
38. Schultheiss, D.P. and Blustein, D.L., (1994). Contributions of family relationship factors to the identity formation process. *Journal of Counseling & Development*. 73, 159-166.
39. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu (1983). Resmi Gazete, sayı: 18059.
40. Soygüt, G., (2004). Bir düzeltici bağlanma ilişkisi olarak psikoterapi: Psikoterapi süreçlerinde bağlanma ve terapötik ittifak. *Türk Psikoloji Yazıları*. 7 (13), 63-77.
41. Sümer, N. and Cozzarelli, C., (1994). Attachment style differences in ego identity status and self concept. Paper presented at the 66th Annual Convention of the Midwestern Psychological Association Chicago, II.
42. Sümer, N. ve Güngör, D., (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*. 14 (43), 71-106.
43. Şimşek, Z., Erol, N., Öztop, D. ve Özcan, Ö.Ö., (2008). Kurum bakımındaki çocuk ve ergenlerde davranış ve duygusal sorunların epidemiyolojisi; ulusal örnekleme karşılaştırmalı bir araştırma. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 19 (3), 235-246.
44. Thompson, R.A., (2006). Erken dönemde bağlanma ve sonraki gelişim üzerindeki etkileri (Çev: M. Sayıl ve G. Ö. Demir). *Türk Psikoloji Bülteni*. 38, 113-120.

45. Troy, N.W., (1995). The time of this first holding of the infant and maternal self-esteem related to feelings of maternal attachment. *Women Health*. 32 (3), 59-72.
46. Uzman, E., (2002). Sosyal destek düzeyleri farklı üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre kimlik statüleri. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
47. Wilkinson, R.B. and Walford W.A., (2001). Attachment and personality in the psychological health of adolescents. *Personality and Individual Differences*. 31 (4), 473-484.
48. Yavuzer, H., (2005). Çocuk psikolojisi (28. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
49. Yılmaz, A., (2005). Yetiştirme yurdunda yaşayan çocukların genel ruh sağlığı durumlarının belirlenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
50. Zeanah, C.H., Symke, A.T., Koga, S.F. and Carlson, E., (2005). Attachment in institutionalized and community children in Romania. *Child Development*. 76 (5), 1015 - 1028.
51. Zigenhain, U. and Jacobsen, T., (1999). Assessing children's representational attachment models: Links to mother-child attachment quality in infancy and childhood. *Journal of Genetic Psychology*, 160 (1), 9-22.